

Teater i Undervisningen – ett brobygge

Teater i Undervisningen, TIU, är en teaterform som förenar teater och pedagogik och som främst vänder sig till barn och ungdom. Det specifika med TIU, och som skiljer denna form från andra former av (ungdoms-)teater är TIU-”programmet”. Det är att det, i direkt anslutning till pjäsen, hör en bearbetningsdel som består av strukturerade dramapedagogiska aktiviteter runt ett ämne med anknytning till pjäsen som förhoppningsvis har relevans för barnens/ungdomarnas liv och för läroplaner/kursplaner. Bearbetningsdelen finns med för att fördjupa och problematisera tematiken i pjäsen och den sker genom ett aktivt deltagande av eleverna.

Skådespelarna i TIU-ensemblen håller i bearbetningsdelen där barnen/ungdomarna får vara delaktiga i olika övningar för att få en fördjupad erfarenhet av situationer och problem som berör ämnet. Det övergripande målet med TIU är alltid pedagogiskt eftersom meningen med TIU-programmen är att eleverna ska lära sig något.

TIU utvecklades i Storbritannien under mitten av 1960-talet och är både en rörelse och en teaterform. (På engelska heter det Theatre in Education och förkortas TIE.) I TIU-programmen används ofta traditionella teaterelement (som skådespelare i roller, dialoger efter manus, kostym, scen och ljudeffekter), drama (aktivt deltagande av publiken/barnen/ungdomarna i roll eller inte, improvisationer där bilder och idéer undersöks) och simuleringar. (Forumteater kan också ingå som en del av bearbetningsdelen.) Det finns emellertid ingen mall hur ett TIU-program ska se ut. Utformningen av programmen och programmens längd varierar mycket beroende på vilka ämnen som tas upp och på vilka åldrar man vänder sig till. Målet är emellertid att erbjuda en erfarenhet för barn som ska vara både absorberande, utmanande och provocerande och ett stimuli för fortsatt arbete kring ämnet i fråga, både i och utanför skolan.

En arbetsgång som många TIU-grupper arbetar efter är följande: först en introducerande workshop för de lärare som ska gå på programmet med sina klasser, vars syfte är att förklara projektets mål och metoder, och för att erbjuda en möjlighet till diskussion om lärarens roll, för det andra brukar lärarhandledningar eller dylikt delas ut som innehåller forskningsmaterial och förslag på uppföljningar som hjälp för lärarens kommande arbete med eleverna. Elever och lärare går på själva TIU-programmet och sedan brukar någon form av feedback organiseras. (Ofta kan detta vara ett frågeformulär som lärarna ska fylla i efter programmet.) Ibland förekommer öppna forum för lärare och skådespelare tillsammans. Ett nära samarbete mellan TIU-gruppen och lärarna är det bästa.

TIU-kompanier runt om i världen arbetar på en mängd olika sätt och variationen är stor när det gäller hur programmen är komponerade, beroende på målsättning, innehåll och målgrupp. Synen på vad man gör och varför varierar stort mellan olika grupper. Också anställningsformer och var man arbetar varierar mycket. Ofta ges TIU-programmen ute på skolor, men de kan också ges i teaterlokaler eller på institutioner dit barnen/ungdomarna får åka.

Ken Robinson (2002: 251-252) framhåller emellertid att vissa generella mönster går att skönja i de flesta om inte alla TIU-program, nämligen:

1. De är komponerade för ett vitt spektra av skolor och för grupper av barn (inom ett visst åldersspann, min anm.) som TIU-gruppen vanligtvis inte känner, även om de vet något om dem. Lärare på skolan arbetar kontinuerligt med barnen och vet mer om dem.
2. Tiden för kontakt är kort – en halv dag, eller ett par dagar. TIU-grupper har ett korttidsuppdrag i kontrast till läraren som har ett uppdrag på längre sikt.
3. TIU-grupper har inte samma utbildningsansvar som lärarna. (Lärarna är inblandade i utvecklandet av särskilda kunskaper under en lång period). TIU-program är primärt innehållsbaserade och TIU-grupper är engagerade i att påverka barns förståelse av speciella frågor/problem, alltså deras arbete är fokuserat på idéer och attityder. Det beror på såväl val som av nödvändighet.
4. TIU-grupper kan utforska/fördjupa sig i specifika frågor/problem/ämnesområden mer än lärare beroende på deras arbete som ett specialist team. De kan erbjuda kraftfulla och levande presentationer som överstiger en enskild skolas resurser.

...

Förutom i England (och i USA!) är TIU en viktig och vital teaterform i våra nordiska grannländer och i många andra länder i Europa, men i Sverige är erfarenheterna små av att arbeta med TIU. Detta har vi i vår TIU-grupp velat ändra på, dels genom vårt TIU-projekt "Sandor slash Ida" (ett samverkansprojekt mellan Umeå universitet, Kulturcentrum och skolor i Umeå och Vännäs) som vi (Tomas, Anna-Karin och Linda) genomförde med ungdomar och som vi spelade för 100-tals högstadieungdomar 2004-2006, dels genom de nya projekt vi fyra (se nedan) nu planerar för. För att kunna möjliggöra dessa nya, framtida TIU-projekt söker vi nu anslag, för att ordentligt kunna satsa på en didaktisk teaterform som bygger broar mellan skolan och teatern och som både tar teaterkonsten på allvar och barns och ungdomars eget skapande.

Linda Kernell, Lärarutbildningen inst. för sv/shv, Umeå universitet
Tomas Eklund, Kulturcentrum för barn och unga
Anna-Karin Kask, Kulturcentrum för barn och unga
Eleonor Fernerud, Kulturcentrum för barn och unga